

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. generała broni K. Świerczewskiego

ODDZIAŁ WOJSK RAKIETOWYCH I ARTYLERII

~~TAJNE~~

Egz. Nr 99

Ppłk dypl. Z. MAJCHRZAK
Ppłk dypl. mgr R. WELC

**ZASADY UŻYCIA ARTYLERII W DZIAŁANIACH
OBRONNYCH PUŁKU**

(Skrypt wykładu)

ARCHIWUM
BIBLIOTEKI
27434

27434

WARSZAWA

LUTY

1967

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO
im. generała broni K. Świerczewskiego

ODDZIAŁ WOJSK RAKIETOWYCH I ARTYLERII

T A I N E

Egz. Nr 99

Ppłk dypl. Z. MAJCHRZAK
Ppłk dypl. mgr R. WELC

**ZASADY UŻYCIA ARTYLERII W DZIAŁANIACH
OBRONNYCH PUŁKU**
(Skrypt wykładu)

ARCHIWUM
BIBLIOTEKI
AKADEMII SZTABU
GENERALNEGO
im. gen. broni K. Świerczewskiego
27434

27434

A K A D E M I A   S Z T A B U   G E N E R A L N E G O
im. generała broni Karola Świerczewskiego

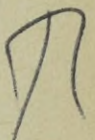

ODDZIAŁ WOJSK RAKIETOWYCH I ARTYLERII
KATEDRA TAKTYKI WOJSK RAKIETOWYCH I ARTYLERII

"ZATWIERDZAM"
SZEF KATEDRY TAKTYKI WR i Art.

Egz.nr... 99

plk dypl. prof. Józef STACHOWSKI

Qmeklas. just 12357

Pplk dypl. Z. MAJCHRZAK

Pplk dypl. mgr R. WELC

"ZASADY UŻYCIA ARTYLERII W DZIAŁANIACH
OBRONNYCH PUŁKU"

/Skrypt wykładu/

ARCHIWUM
BIBLIOTEKI SZKOLENIA
AKADEMII SZTABI GENERALNEGO
im. gen. broni K. Świerczewskiego
Nr 127434

WARSZAWA-III

l u t y

1967 r.

SPIS TREŚCI:

W S T E P

1. Zadania artylerii w działaniach obronnych pułku.
2. Wzmocnienie pułku środkami artylerii.
3. Podział i wykorzystanie artylerii.
4. Ugrupowanie bojowe artylerii pułku.
5. Niektóre zagadnienia organizacji działań artylerii pułku.
  - A. Przygotowanie i złożenie propozycji użycia artylerii.
  - B. Planowanie działań bojowych artylerii pułku.
  - C. Niektóre elementy zabezpieczenia bojowego działań artylerii pułku.
6. Działanie artylerii pułku.

Z A K O Ń C Z E N I E.

BIBLIOGRAFIA.

Z A Ł A C Z N I K I.

W S T E P

Obrona i natarcie są działaniami ściśle ze sobą powiązanymi. Ich wzajemny związek wyraża się w tym, że działania zaczepne i obronne są dwiema stronami tego samego zjawiska - walki. Gdy jedna z walczących stron naciera, druga zmuszona jest się bronić.

Tylko w specyficznych warunkach obie strony mogą przejść do działań obronnych. Będzie to typowy przypadek stagnacji frontu na danym kierunku do czasu wprowadzenia świeżych sił przez jedną ze stron.

Obrona jest z zasady wymuszonym lub zamierzonym, ale krótkotrwałym rodzajem działań i jest wyrazem chwilowej utraty inicjatywy oraz służy jako środek pośredni do jej odzyskania.

W początkowym okresie wojny przechodzenie z jednej formy działań do drugiej będzie zjawiskiem typowym. Może ono następować często i niespodziewanie, a walka o utrzymanie lub przejęcie inicjatywy staje się problemem o decydującym znaczeniu.

Celem obrony może być:

- Odparcie natarcia przeważających sił nieprzyjaciela, zadanie mu strat, zyskanie na czasie, zachowanie sił /odtworzenie dowodzenia/ i odzyskanie utraconej inicjatywy lub stworzenie warunków do działań zaczepnych siłami wyższego szczebla na innym kierunku.
- Przetrvanie w określonym miejscu i czasie krytycznego momentu do chwili przejścia do aktywnych działań na tym kierunku przez nowe siły.
- Oslona sił głównych wyższego szczebla i stworzenie warunków do ich użycia zgodnie z decyzją wyższego dowódcy.

Pułk do obrony może przechodzić w bezpośredniej styczności lub bez styczności z nieprzyjacielem.

W bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem /wypadek najczęściej spotykany/ pułk może przechodzić do obrony:

- w wyniku niepomyślnego przebiegu boju spotkaniowego;

OD AUTORÓW

W związku z przewidywanymi zmianami składu dowództwa artylerii pułku zmechanizowanego prosimy przyjmować, że bezpośrednim organizatorem działań bojowych artylerii z ramienia dowódcy pułku zmechanizowanego będzie szef artylerii pułku przy ewentualnym współudziale dowódcy i sztabu artylerii przydzielonej.

- w celu odparcia kontrataku przeważających sił nieprzyjaciela;
- w wyniku poniesionych strat w sile żywej i sprzęcie lub braku środków materiałowych;
- w celu osłony otwartego skrzydła nacierającej dywizji;
- w celu utrzymania ważnych obiektów /rejonów/ na zagrożonym kierunku;
- po wykonaniu określonych zadań w ramach ugrupowania dywizji.

Bez styczności z nieprzyjacielem /wypadek mniej typowy/ pułk może organizować obronę:

- w celu osłony granicy państwowej /wybrzeża morskiego/;
- będąc w drugim rzucie dywizji /gdy dywizja całością sił przechodzi do obrony/.

Przejście do obrony w bezpośredniej styczności może być wymuszone lub zamierzone, a bez styczności z nieprzyjacielem zazwyczaj zamierzone. Przechodzenie do obrony w bezpośredniej styczności odbywa się nie jednocześnie /stopniowo/ od najniższego szczebla wzwyż, w warunkach aktywnego oddziaływania ze strony nieprzyjaciela, a bez styczności całością sił jednocześnie, w warunkach względnej "ciszy ogniowej". W wypadku przechodzenia do obrony w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem zazwyczaj całość pułku będzie związana w walce.

W związku z tym, występuje potrzeba odtwarzania drugich rzutów lub odwodów przez wyciąganie ich z walki, a tym samym dokonanie przegrupowania.

W wypadku przechodzenia do obrony w styczności z nieprzyjacielem nie występuje okres organizacji działań. Zwykle są one organizowane w toku poprzednich działań i przeważnie z tymi samymi siłami i środkami, z jakimi pułk prowadzi walkę dotychczas.

W wypadku przechodzenia do obrony bez styczności z nieprzyjacielem wystąpi okres organizacji działań, a ilość środków jakimi będzie dysponował pułk może być mniejsza.

Współczesna obrona polega na:

- stawianiu oporu przez czołowe pododdziały w określonych rejonach;

- wykonywaniu zdecydowanych uderzeń bronią jądrową i zwrotów zaczepnych wojsk /poczynając od najniższych szczebli/;
- wyjściu z walki czołowych pododdziałów pod osłoną uderzenia i ognia.

Wzajemna zależność natarcia i obrony, cel obrony, warunki, w jakich pułk może przejść do tego rodzaju działań oraz sposób ich prowadzenia w zasadniczy sposób wpływają na użycie i działanie środków ogniowych/w tym i artylerii/.

Zakres zadań ogniowych /w tym i artylerii pułku/ każdorazowo uzależniony będzie od dotychczasowego charakteru prowadzonych przez pułk działań oraz od charakteru działań, jakie mają w wyniku realizacji zadań obrony nastąpić.

Ilość sił i środków, jakimi dysponuje pułk przechodząc do obrony, zależna jest od warunków, w jakich pułk przechodzi do obrony oraz miejsca i roli pułku w ugrupowaniu bojowym dywizji.

Wykorzystanie artylerii zależne jest od sposobu wykonywania zadań przez pododdziały pułku.

Potrzeby oddziaływania ogniowego na korzyść obrony pułku są ściśle uzależnione od ogólnych warunków taktycznych, zadania wykonywanego przez pułk i sił nieprzyjaciela nacierających na rejon obrony pułku.

Największe potrzeby ogniowe wykazuje pułk broniący się na kierunku głównego zagrożenia dywizji. Mniejsze potrzeby wynikną w pułku broniącym się na mniej ważnym kierunku, osłaniającym główne ugrupowanie obronne dywizji.

Artyleria nie jest jedynym wykonawcą ognia na polu walki. Poważną siłą ognia dysponują również wspierane pododdziały /czołgi i piechota/ oraz lotnictwo. Z tego też powodu system ognia w obronie należy organizować w oparciu o współdziałanie wszystkich rodzajów wojsk, broni jądrowej i lotnictwa.

Wojska raketowe i artyleria w obronie stosując rakietę jądrową i chemiczną oraz amunicję chemiczną i zwykłą są zdolne zwalczać nieprzyjaciela na dalekich podejściach, na przedpolu i w głębi obrony. Zmasowane użycie broni jądrowej w połączeniu z innymi środkami rażenia może doprowadzić do zerwania natarcia nieprzyjaciela.

Trwałość obrony między innymi zapewnia umiejętnie zorganizowany system ognia artylerii, szczególnie przeciwpancernej i jej zdecydowany manewr.

1. ZADANIA ARTYLERII W DZIAŁANIACH OBRONNYCH PUŁKU

Artyleria w obronie może wykonywać następujące zadania ogniowe:

- zwalczać broń masowego rażenia nieprzyjaciela;
- zwalczać artylerię i moździerze nieprzyjaciela;
- obezwładniać podchodzące i znajdujące się w rejonach ześrodkowania wojska nieprzyjaciela podczas zajmowania rejonów wyjściowych do natarcia i w czasie ich rozwinięcia;
- osłaniać ogniem zapory inżynieryjne;
- odpierać atak czołgów i piechoty nieprzyjaciela oraz odgradzać rejony uderzeń jądrowych;
- niszczyć pododdziały nieprzyjaciela, które włamały się w rejon obrony;
- zwalczać odwody nieprzyjaciela, szczególnie na kierunku jego uderzeń jądrowych;
- wspierać kontrataki drugiego rzutu pułku;
- osłaniać luki i styki między pododdziałami oraz skrzydła wojsk własnych;
- obezwładniać /niszczyć/ stanowiska dowodzenia i środki radiotechniczne nieprzyjaciela;
- wspierać walkę z taktycznymi desantami nieprzyjaciela.

Oprócz tego w obronie organizowanej bez styczności z nieprzyjacielem, artyleria wspiera walkę pododdziałów w pasie przesłaniania i na pozycji przedniej lub ubezpieczeń bojowych. Podczas działań obronnych w nocy artyleria oświetla teren, zwalcza środki oświetlające i noktowizyjne nieprzyjaciela. W wypadku wykonywania na kierunku pułku kontrprzygotowania, artyleria pułku będzie powołana do wzięcia w nim udziału, zgodnie z planem wyższego przełożonego. Jeśli w ślad za wykonanym kontrprzygotowaniem nastąpi uderzenie wojsk, artyleria pułku może otrzymać zadanie jego wsparcia. Zadanie to wykonywane będzie zgodnie z zasadami wykonywania zadań w natarciu.

Zwalczanie broni masowego rażenia nieprzyjaciela organizuje się na szczeblu dywizji. Podstawowym środkiem wykonującym to zadanie jest dywizjon rakiet taktycznych pozostający w dyspozycji dowódcy dywizji. Jedynie dywizjon rakiet taktycznych jest w stanie niszczyć taktyczne środki napadu jądrowego, gdyż dysponuje wymaganym zasięgiem oraz raketami z głowicami jądrowymi i chemicznymi. W wypadku braku warunków niszczenia środków napadu jądrowego nieprzyjaciela raketami jądrowymi, do wykonania tego zadania można wykorzystać artylerię. Wymagana ilość amunicji dla zniszczenia jednej wyrzutni na stanowisku startowym waha się w granicach od 200 do 350, ~~100-150~~ zniszczenia działa stosującego amunicję jądrową od 400 do 700 pocisków /D = 10 km/ co przy obecnie przydzielanych ilościach amunicji na działania obronne staje się mało realne. Dlatego w wypadku braku warunków do zniszczenia środków napadu jądrowego nieprzyjaciela, w zasadzie ograniczamy się do ich obezwładnienia. Do wykonania tego zadania może być wykorzystana artyleria pułku.

Obezwładnienie środków napadu jądrowego prowadzi się celem wzbronienia nieprzyjacielowi przez określony czas działalności ogniowej i ewentualnego zmuszenia do opuszczenia stanowiska startowego. Zadanie to może także być wykonane poprzez uderzenie lotnictwa lub wojsk. Artyleria pułku może także brać udział w zwalczaniu środków napadu jądrowego nieprzyjaciela, niszcząc /obezwładniając/ stanowiska naprowadzania kierowanych pocisków raketowych. Podstawowym zadaniem artylerii pułku w zakresie zwalczania środków napadu jądrowego jest niszczenie lub obezwładnienie wyrzutni "Davy Crockett".

Zwalczanie artylerii i moździerzy nieprzyjaciela organizuje się zarówno na szczeblu dywizji /zaspakajając potrzeby ogniowe pod tym względem środkami dyspozycyjnymi/, jak i na szczeblu pułku. Obok środków artyleryjskich, udział w zwalczaniu artylerii nieprzyjaciela bierze również własne lotnictwo.

Ze względu na dużą ilość zużywanej amunicji dla zniszczenia baterii artylerii nieprzyjaciela /440-660 pocisków/ podstawową formą zwalczania artylerii i moździerzy jest ich obezwładnienie. Obezwładnienie artylerii może być wykonywane poprzez obezwładnienie stanowisk ogniowych lub punktów obserwacyjnych /stacji radiolokacyjnych/. Artyleria pułku jest głównym wykonawcą ognia przy zwalczaniu moździerzy nieprzyjaciela. Natomiast w zwalczaniu artylerii może brać udział według planu dywizji. Artyleria pułku broniącego się na samodzielnym kierunku jest wykonawcą całokształtu zadań w zakresie zwalczania zarówno moździerzy, jak i artylerii nieprzyjaciela.

Zadanie zwalczania taktycznych środków napadu jądrowego oraz artylerii i moździerzy nieprzyjaciela jest realizowane przez cały okres prowadzenia działań obronnych pułku.

Obezwładnienie podchodzących oddziałów nieprzyjaciela rozpoczyna się od chwili wejścia ich w zasięg ognia artylerii pułku. Ma ono na celu zadanie nieprzyjacielowi strat, wzbronienie manewru i opóźnienie podejścia. Wykonywane jest poprzez zwalczanie kolumn oraz w formie dalekich napadów ogniowych /DNO/ lub ześrodkowań ognia /ZO/. W niektórych wypadkach, przy sprzyjających warunkach, może być wykonywane ogniem zmasowanym /OZmas/. Najkorzystniejsze jest zwalczanie wojsk nieprzyjaciela będących poza ukryciem, a więc w momencie zajmowania lub opuszczania rejonów ześrodkowania i w czasie rozwijania do ataku. Wojska nieprzyjaciela w czasie marszu zwalczą się przeważnie w momencie przekraczania miejsc /punktów terenowych/, stwarzających warunki nie tylko do zniszczenia sił i środków, ale także opóźnienia lub uniemożliwienia dalszego manewru /w danym rejonie/. Należą do nich będą: mosty, jary, wąwozy, skrzyżowania i rozwidlenia dróg, drogi przebiegające przez las lub miejscowość.

Osłona ogniem zapór inżynierskich ma na celu uniemożliwienie nieprzyjacielowi swobodnego przekroczenia odcinków terenu, na których ustawiono przeszkody, niedopuszczenie do wykonania w nich przejść, a tym samym zmuszenie do zaniechania lub opóźnienia rozwijania działań na tym kierunku.

Zadanie to wykonuje się ogniem artylerii strzelającej z zakrytych stanowisk ogniowych i ogniem na wprost we współdziałaniu z ogniem broni piechoty i czołgów. Podstawowym rodzajem ogni podczas realizacji powyższego zadania jest ogień z obserwacji pojedynczych dział i plutonów oraz ogień zaporowy /OZ/.

Odparcie ataku piechoty i czołgów nieprzyjaciela ma na celu zadanie strat /obezwładnienie lub zniszczenie/ atakującym siłom i środkom oraz zmuszenie ich do zaniechania /załamania/ natarcia lub znacznego jego opóźnienia. Zadanie to wykonywane jest ogniem pośrednim i na wprost w powiązaniu z systemem ognia piechoty i czołgów oraz w oparciu o rozbudowany system zapór i przeszkód. Podstawowymi rodzajami ogni wykonywanymi podczas realizacji tego zadania będą ognie z obserwacji, ześrodkowania ognia i ognie zaporowe wykonywane bezpośrednio przed rejonami obrony wspieranych pododdziałów. W odparciu ataku piechoty i czołgów nieprzyjaciela biorą udział wszystkie pododdziały artylerii i moździerzy pułku, w zasięgu których znajduje się przeciwnik, gdyż jest jedno z najważniejszych zadań artylerii pułku w obronie.

Zwalczanie pododdziałów nieprzyjaciela, które włamały się w obronę pułku ma na celu wzbronienie dalszego rozprzestrzeniania się w głąb i wszerz oraz obezwładnienie sił i środków znajdujących się w rejonie włamania. Zadanie to wykonywane jest ogniem pośrednim i na wprost, przy wykorzystaniu środków znajdujących się w dyspozycji dowódcy pułku oraz dowódcy pododdziału, na kierunku którego nastąpiło włamanie.

Podstawowymi ogniami wykonywanymi w czasie realizacji powyższego zadania będą: ogień z obserwacji, ześrodkowania ognia i ogień zaporowy. Szczególne znaczenie ma w tym okresie zadanie wzbronienia rozprzestrzeniania się nieprzyjaciela na kierunku przewidywanego kontrataku drugiego rzutu/odwodu/ pułku.

Zwalczanie odwodów nieprzyjaciela ma na celu uniemożliwienie wprowadzenia przez nieprzyjaciela świeżych sił w rejon włamania lub na kierunku wykonanego uderzenia jądrowego, uniemożliwienie wykorzystania skutków dokonanego

włamania /uderzenia jądrowego/, a tym samym dalszego rozwijania natarcia. Szczęólnego znaczenia nabiera zwalczanie odwodów nieprzyjaciela w momencie wykonywanego kontrataku drugim rzutem /odwodem/ pułku. Zadanie to realizowane jest ogniem pośrednim przy współdziałaniu lotnictwa /bronią jądrową/ poprzez zwalczanie kolumn, wykonanie dalekiego napadu ogniowego, ześrodkowań ogniowych i ogni zaporowych, a w sprzyjających warunkach ogniem z obserwacji.

W ramach realizacji zadań niszczenia nieprzyjaciela w rejonie włamania i podczas zwalczania jego odwodów może być wykorzystany odwód przeciwpancerny pułku.

W celu stworzenia korzystnych warunków do wykonania kontrataku drugim rzutem /odwodem/ pułku należy:

- obezwładnić artylerię i moździerze nieprzyjaciela, mogące oddziaływać na siły wychodzące i rozwijające się do wykonania kontrataku;
- wzbronąć dopływu świeżych sił do tego rejonu;
- zapewnić utrzymanie rubieży podstawy wyjściowej poprzez wzmocnienie obrony odwodem przeciwpancernym oraz wzbronienie nieprzyjacielowi rozwijania powodzenia na tym kierunku.

Kontratak drugiego rzutu /odwodu/ pułku poprzedza się ogniowym przygotowaniem. W ogniowym przygotowaniu obezwładnia się siły i środki nieprzyjaciela przed frontem kontratakującego pododdziału oraz na jego skrzydłach. Zadanie to wykonuje się w celu osłony rozwinięcia przechodzącego do kontrataku drugiego rzutu pułku i stworzenia warunków do ataku z marszu. Wykonywane ono jest w formie nawały ogniowej, niekiedy połączonej z ogniem na wprost.

Wsparcie kontrataku polega na kolejnym przenoszeniu ognia w głąb na siły i środki nieprzyjaciela, przechodzące do obrony na kierunku kontrataku.

Zadanie to może być wykonywane ogniem z obserwacji lub pojedynczymi ześrodkowaniami ognia. W toku kontrataku ważnym przedsięwzięciem jest osłona jego skrzydeł oraz umocnienie osiągniętej rubieży przez kontratakujący pododdział. Zadanie to wykonuje się poprzez zaplanowanie i wykonywanie ogni zaporowych.

Ośłonę luk i styków między pododdziałami pułku oraz osłonę skrzydeł realizuje się ogniem artylerii strzelającej z zakrytych stanowisk ogniowych, na wprost /odwód przeciwpancerny/, wiążąc go w jeden system z ogniem broni piechoty oraz systemem zapór inżynierskich. Zadanie to wykonuje się ogniem z obserwacji plutonów i baterii, ogniem ześrodkowanym i ogniem zaporowym.

Obezwładnienie /niszczenie/ stanowisk dowodzenia i środków radiotechnicznych ma na celu dezorganizację systemu dowodzenia i rozpoznania nieprzyjaciela. Wykonywane jest poprzez obezwładnienie stanowisk dowodzenia oddziałów i pododdziałów lub węzłów łączności, organizowanych na wymienionych szczeblach. Podstawowym rodzajem ognia w czasie realizacji tego zadania są ześrodkowania ognia.

Zwalczanie taktycznych desantów powietrznych nieprzyjaciela obejmuje ich niszczenie w czasie przelotu nad ugrupowaniem obronnym pułku, w czym biorą udział środki obrony przeciwlotniczej i środki broni piechoty oraz zwalczanie desantu w czasie lądowania i po jego wylądowaniu. Artyleria pułku swoim ogniem uniemożliwia nieprzyjacielowi zebranie rozproszonych sił po wylądowaniu w zwarte pododdziały, wykonując w tym celu ześrodkowania ognia i ognie zaporowe. W drugiej kolejności artyleria wzbrania nieprzyjacielowi uchwycenia obiektów terenowych, polepszających położenie desantu. W następnej kolejności wykonuje ognie zgodnie z potrzebami pododdziałów przystępujących do likwidacji desantu nieprzyjaciela.

Wsparcie walki oddziału wydzielonego, działającego w pasie przesłaniania /w wypadku organizacji obrony bez styczności z nieprzyjacielem/ artyleria pułku realizuje na rozkaz dowódcy artylerii dywizji. Wsparcie walki oddziału wydzielonego ma na celu wspólnie ze środkami wojsk działających jako oddział wydzielony, zmusić nieprzyjaciela do rozwinięcia, zadać mu straty, opóźnić jego podejście, a tym samym stworzyć korzystne warunki do rozpoznania. W wypadku zaistnienia konieczności przejścia do obrony kolejnej rubieży, zadaniem artylerii pułku jest osłona wycofania i oderwania się od nieprzyjaciela sił oddziału wydzielonego.

W celu realizacji powyższych zadań artyleria pułku wykonuje dalekie napady ogniowe i ześrodkowania ognia na prawdopodobne drogi /kierunki/ podejścia i rubieże rozwijania sił nieprzyjaciela oraz ognie zaporowe przed rejonami obrony pododdziałów oddziału wydzielonego.

Pułk broniący się w pierwszym rzucie dywizji bez styczności z nieprzyjacielem może organizować pozycję przednią lub ubezpieczeń bojowych. W tym wypadku przed artylerią pułku stoi zadanie wsparcia walki na pozycji przedniej lub ubezpieczeń bojowych. Zadanie to ma na celu wzbronienie nieprzyjacielowi prób rozpoznania rozmieszczenia głównych rejonów obrony pułku i uchwycenia ich niespodziewanym atakiem z marszu w ślad za wycofującym się ubezpieczeniem. W celu realizacji tego zadania artyleria pułku planuje i wykonuje ześrodkowania ognia i ognie zaporowe.

Na podstawie wyżej omówionego zagadnienia możemy stwierdzić, że całokształt zadań ogniowych tworzy określony system ognia. System ognia artylerii w obronie polega na połączeniu wszystkich rodzajów ognia artylerii, w tej liczbie i uderzeń jądrowych. Organizuje się go we współdziałaniu z ogniem czołgów i karabinów maszynowych z uwzględnieniem działań lotnictwa i rozmieszczenia zapór inżynierskich. System ognia artylerii powinien zapewnić szybkie otwarcie ześrodkowanego ognia na zagrożone kierunki lub odcinki oraz zorganizowanie ognia skrzydłowego i krzyżowego.

W celu wykonania niezbędnych zadań wykonuje się manewr ogniem, a w razie konieczności i sprzętem.

2. WZMOCNIENIE PUŁKU ŚRODKAMI ARTYLERII

Wzmocnienie pułku środkami artylerii zależeć będzie przede wszystkim od miejsca, roli i zadania pułku w ugrupowaniu dywizji. Inne bowiem potrzeby mieć będzie pułk broniący się na kierunku głównego zagrożenia, a inne pułk będący na kierunku pomocniczego uderzenia. Pułk drugiego rzutu dywizji do chwili nawiązania styczności z nieprzyjacielem, wzmocnienia nie wymaga.

Poważny wpływ na wzmocnienie pułku środkami artylerijskimi mieć będą także warunki, w jakich pułk przejdzie do obrony, ilość zadań ogniowych wykonywanych na korzyść pułku środkami dywizjonu rakiet taktycznych, lotnictwa oraz przewidywanych sił nieprzyjaciela.

Pułk przechodzący do obrony w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem na kierunku głównego wysiłku dywizji wykonywać będzie otrzymane zadanie w zasadzie z dotychczasowymi środkami wzmocnienia w artylerii. Wynosić ono może 1-2 dywizjony artylerii.

Pułk przechodzący do obrony na pomocniczym kierunku w pierwszym rzucie może otrzymać do jednego dywizjonu artylerii.

W wypadku, gdy pułk przechodzi do obrony w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem, a jego miejsce i rola w ugrupowaniu bojowym dywizji ulegają zmianie w stosunku do uprzednio wykonywanego zadania, może on otrzymać wzmocnienie drogą zmiany podporządkowania w ramach dywizji lub może pozostać z częścią dotychczas posiadanej artylerii.

W wypadku przechodzenia do obrony bez styczności z nieprzyjacielem ilość artylerii, jaką może otrzymać pułk, zależeć będzie od miejsca i roli pułku w ugrupowaniu bojowym dywizji oraz zamiaru walki. Jeżeli dowódca dywizji zamierza rozstrzygnąć walkę w głębi rejonu obrony siłami pułków drugiego rzutu, a pułki pierwszorzutowe spełniać mają rolę pomocniczą, wówczas pułk pierwszego rzutu może wykonywać zadanie posiadając tylko środki organiczne oraz korzystać ze wsparcia środków szczebla dywizyjnego lub otrzymać wzmocnienie do jednego dywizjonu. W tym wypadku pułk przechodzący do organizacji obrony w składzie drugiego rzutu może otrzymać wzmocnienie w sile 1, a niekiedy 2-3 dywizjonów.

Każdorazowo pułk drugiego rzutu dywizji z chwilą powzięcia decyzji odnośnie jego wykorzystania może otrzymać do dywizjonu artylerii drogą zmiany podporządkowania. W niektórych wypadkach pułkowi zmechanizowanemu broniącemu się na kierunku szczególnego zagrożenia pancernego nieprzyjaciela może być podporządkowany, w celu wykonania określonego zadania, odwód przeciwpancerny dywizji w składzie dywizjonu.

Pułk w zasadzie wzmocnienia w środkach rozpoznania artyleryjskiego nie otrzymuje. Pułk działający w rejonie głównego wysiłku dywizji może być wzmocniony 2-3 śmigłowcami oraz plutonem rozpoznania dźwiękowego. To ostatnie będzie miało miejsce, gdy przed artylerią pułku będzie stało zadanie zwalczania artylerii nieprzyjaciela. W wyjątkowych wypadkach /gdy pułkowi zostanie przydzielony dywizjon artylerii z ABAA/ pułkowi może być przydzielona jedna stacja radiolokacyjna SNAR-2. Gdy pułkowi w ramach wzmocnienia zostanie przydzielona część dywizyjnego pułku artylerii wraz ze sztabem, wówczas, poza dotychczas wymienionymi środkami rozpoznania artyleryjskiego /za wyjątkiem stacji radiolokacyjnej SNAR-2/, może być przydzielony pluton topograficzny lub jego część.

3. PODZIAŁ I WYKORZYSTANIE ARTYLERII

Plutony przeciwpancerne z baterii artylerii batalionów /PPK i SPG/ wykorzystuje się do obrony przeciwpancernej według decyzji dowódców batalionów.

Baterię przeciwpancerną pułku wykorzystuje się zazwyczaj jako odwód przeciwpancerny pułku.

Plutony moździerzy 82 mm ze składu baterii artylerii batalionu przydziela się jako środki wzmocnienia do pierwszorzutowych kompanii. Pluton moździerzy 120 mm, w wypadku nieotrzymania przez batalion wzmocnienia w artylerii do ognia pośredniego, pozostaje w dyspozycji dowódcy batalionu. W wypadku otrzymania wzmocnienia przez batalion, pluton moździerzy 120 mm przydziela się do kompanii wykonującej główne zadanie.

Bateria haubic 122 mm pułku pozostaje w dyspozycji dowódcy pułku i wyznacza się ją do wsparcia jednego z batalionów. W wypadku przydzielenia pułkowi artylerii wzmocnienia, bateria haubic 122 mm może być przydzielona batalionowi pierwszego rzutu. W obronie pułku na szerokim froncie, w zalesionym i silnie pofałdowanym terenie, bateria haubic 122 mm będzie z reguły przydzielana jednemu z batalionów pierwszego rzutu.

Artylerię przydzieloną do pułku wykorzystuje się następująco:

- w wypadku przydzielenia pułku artylerii bez dywizjonu, oba dywizjony mogą być w dyspozycji dowódcy pułku. W tym wypadku wydziela się po jednej baterii do wsparcia pierwszorzutowych batalionów, a organiczną baterię haubic 122 mm przydziela się batalionowi broniącemu się na kierunku głównego wysiłku pułku. W powyższych warunkach można również pozostawić pułk bez dwóch dywizjonów w dyspozycji dowódcy pułku, jeden dywizjon wydzielić do wsparcia batalionu broniącego się na kierunku głównego wysiłku pułku, a baterię haubic 122 mm przydzielić batalionowi broniącemu się na drugorzędnym kierunku;
- w wypadku przydzielenia pułkowi dwóch różnych dywizjonów artylerii, jeden z dywizjonów pozostawia się w dyspozycji dowódcy pułku, a drugi może być przydzielony batalionowi broniącemu się na kierunku głównego wysiłku pułku. Baterię haubic 122 mm pułku przydziela się batalionowi broniącemu się na pomocniczym kierunku;
- w wypadku przydzielenia pułkowi jednego dywizjonu artylerii, pozostaje on w dyspozycji dowódcy pułku, jednak z jego składu wydziela się baterie do wsparcia batalionów pierwszego rzutu pułku. Baterię haubic 122 mm można przydzielić jednemu z batalionów lub pozostawić w dyspozycji dowódcy pułku.

W wypadku podporządkowania pułkowi odwodu przeciwpancernego dywizji, pozostawia się go w dyspozycji dowódcy pułku, zaś organiczną baterię przeciwpancerną pułku przydziela się do batalionu broniącego się na kierunku głównego zagrożenia pancernego nieprzyjaciela.

Podział środków rozpoznania artyleryjskiego jest uzależniony od ilości dywizjonów artylerii, którymi pułk został wzmocniony. W wypadku, gdy pułk wzmocniono tylko jednym dywizjonem, przydzielone środki rozpoznania artyleryjskiego wykorzystuje się centralnie.

Gdy pułk otrzymał więcej niż jeden dywizjon jako wzmocnienie, wówczas pluton rozpoznania dźwiękowego wykorzystuje się centralnie, zaś stacja radiolokacyjna SNAR-2 pozostaje z dywizjonem, z którym przybyła do pułku. Wyloty śmigłowców wykorzystuje się centralnie lub przydziela się po 1-2 wyloty poszczególnym dywizjom. Dokonując podziału środków rozpoznania artyleryjskiego należy pamiętać, że wykorzystanie ich powinno być zgodne z przeznaczeniem.

Dokonując podziału środków artyleryjskich należy przestrzegać następujących zasad:

- większość artylerii do ognia pośredniego i środków rozpoznania artyleryjskiego należy wydzielać na kierunek głównego uderzenia nieprzyjaciela, zaś środków przeciwpancernych na kierunek większego zagrożenia pancernego;
- artylerię o mniejszej donośności i sile ognia przydzielać batalionom;
- dzieląc środki artyleryjskie należy uwzględniać ich przeznaczenie, dotychczasowy podział i położenie oraz warunki terenowe;
- każdorazowo w pierwszym rzędzie należy zaspakajać potrzeby batalionów pierwszego rzutu, a w następnej kolejności potrzeby pułku;
- z chwilą podjęcia decyzji o wykorzystaniu drugorzutowego batalionu /odvodu/ dokonywać zmian w podziale zgodnie ze zmienionymi zadaniami batalionów;
- dokonany podział oraz rozmieszczenie powinny zapewniać dobre warunki dowodzenia w czasie walki obronnej.

4. UGRUPOWANIE BOJOWE ARTYLERII PUŁKU

Artyleria batalionów wchodzi w skład ich ugrupowania bojowego. Artyleria dyspozycyjna /pułkowa grupa artylerii/ oraz odwód przeciwpancerny pułku są elementami ugrupowania bojowego pułku.

Całość ugrupowania bojowego artylerii pułku powinna zapewniać możliwość wykonania zadań zgodnie z decyzją i zamiarem walki dowódcy pułku. Rozmieszczenie poszczególnych środków powinno wykluczać zbytnie ich skupienie, a tym samym ponieśnienie dużych strat od jednego wybuchu jądrowego nieprzyjaciela. Oprócz głównych rejonów /SO, PO/ rozmieszczenia artylerii w działaniach obronnych, rozpoznaje się i przygotowuje zapasowe rejonny oraz planuje manewr celem zapewnienie ciągłości wsparcia pododdziałów na całą głębokość zadania pułku.

Artylerię organiczną batalionów rozmieszcza się w ich ugrupowaniu zgodnie z decyzją dowódców batalionów. Artylerię dyspozycyjną pułku rozmieszcza się zgodnie z decyzją dowódcy pułku.

Stanowiska ogniowe plutonów moździerzy 82 mm wybiera się w ugrupowaniu wspieranych kompanii lub bezpośrednio za ich ugrupowaniem w odległości 500-800 m od przedniego skraju obrony. Punkty obserwacyjne dowódców plutonów rozmieszcza się razem lub w pobliżu punktów obserwacyjnych dowódców wspieranych kompanii.

Stanowiska ogniowe plutonów moździerzy 120 mm przeznaczonych do wsparcia kompanii wykonujących główne zadanie w ugrupowaniu batalionu lub pozostających w dyspozycji dowódców batalionów wybiera się bezpośrednio za ugrupowaniem pierwszorzutowych kompanii w odległości 1-2 km od przedniego skraju obrony. Punkty obserwacyjne tych plutonów zajmuje się przy punktach obserwacyjnych wspieranych kompanii lub w ich pobliżu.

Plutony przeciwpancerne batalionów rozmieszcza się na stanowiskach wyczekiwania w pobliżu stanowisk ogniowych do strzelania na wprost.

Stanowiska ogniowe baterii haubic 122 mm pułku w wypadku, gdy pozostaje ona w dyspozycji dowódcy pułku,

rozmieszcza się na kierunku prawdopodobnego głównego uderzenia nieprzyjaciela za ugrupowaniem bojowym pierwszorzutowych batalionów. Punkt obserwacyjny bateria ta zajmuje w rejonie obrony batalionu pierwszego rzutu. W wypadku przydzielenia baterii haubic 122mm do jednego z batalionów pierwszego rzutu, stanowiska ogniowe wybiera się jak wyżej, na kierunku obrony wspieranego batalionu, a punkt obserwacyjny przy dowódcy batalionu.

Dywizjon dyspozycyjny /pułkową grupę artylerii/ rozmieszcza się na stanowiskach ogniowych na kierunku prawdopodobnego głównego uderzenia nieprzyjaciela za ugrupowaniem bojowym pierwszorzutowych batalionów. Punkty obserwacyjne dywizjonu wybiera się w ugrupowaniu batalionów pierwszego rzutu z takim wyliczeniem, aby umożliwiały one prowadzenie obserwacji przed całym frontem obrony pułku lub na kierunku głównego wysiłku. W wypadku wydzielenia ze składu dywizjonu pozostającego w dyspozycji dowódcy pułku baterii do wsparcia batalionów pierwszego rzutu, punkty obserwacyjne tych baterii wybiera się w pobliżu punktów obserwacyjnych dowódców wspieranych batalionów.

Oprócz głównych stanowisk ogniowych /punktów obserwacyjnych/ wybiera się i przygotowuje zapasowe i tymczasowe /pomocnicze/ SO i PO, zgodnie z zamiarem walki dowódcy pułku lub otrzymanym zadaniem od dowódcy artylerii dywizji. Na przykład, gdy artyleria pułku otrzyma zadanie wsparcia walki oddziału wydzielonego w pasie przesłaniania, wybiera się i zajmuje tymczasowe stanowisko ogniowe, a punkty obserwacyjne przy dowódcy wspieranego pododdziału.

Każde z wybranych SO przygotowuje się do strzelania na wprost. Jeżeli wybrane SO uniemożliwia wykonywanie zadań ogniem na wprost, wówczas w jego pobliżu wybiera się i przygotowuje specjalne SO umożliwiające wykonanie tego zadania. Takie przygotowanie SO /artylerii strzelającej ogniem pośrednim/ umożliwia wykorzystanie całej artylerii pułku do walki z czołgami nieprzyjaciela i włączenie jej w ogólny system obrony przeciwpancernej pułku.

W celu zapewnienia wykonania zadań na korzyść batalionu drugiego rzutu przechodzącego do wykonania kontrataku lub przy przejściu całości sił pułku do obrony kolejnej rubieży, w stosunku do planowanego przebiegu działań, rozpoznaje się i przygotowuje, a z chwilą powzięcia decyzji - zajmuje zapasowe stanowiska ogniowe i punkty obserwacyjne.

Odwód przeciwpancerny pułku rozmieszcza się na kierunku zagrożenia pancernego nieprzyjaciela w rejonie drugiego rzutu pułku, w pobliżu węzła dróg, przygotowując go jako rejon przeciwpancerny. Dla odwodu przeciwpancernego w składzie baterii wybiera się rejon ześrodkowania o powierzchni do 2 km^2 . Odwód przeciwpancerny otrzymuje 1-3 kierunki działania i na każdym z nich do trzech rubieży rozwinięcia. Rubież rozwinięcia wybiera się na kierunkach zagrożenia pancernego w powiązaniu z rejonami obrony batalionów pierwszego rzutu i głębiej.

Srodki rozpoznania artyleryjskiego rozmieszcza się uwzględniając ich zadanie, możliwości techniczne sprzętu, warunki terenowe i przewidywany manewr.

Pluton rozpoznania dźwiękowego rozwija się na rubieży o szerokości 3-4,5 km, w odległości 1,5-3 km od przedniego skraju.

Stację radiolokacyjną SNAR-2 rozwija się na wysokości punktów obserwacyjnych artylerii.

Dla śmigłowców wyznacza się rubieże rozpoznania w odległości 4-6 km od przedniego skraju o szerokości 6-8 km.

5. NIEKTÓRE ZAGADNIENIA ORGANIZACJI DZIAŁAŃ ARTYLERII PUŁKU

Bezpośrednim organizatorem działań artylerii pułku może być:

- szef artylerii pułku wraz ze swym pomocnikiem, lub
- dowódca przydzielonego dywizjonu i jego sztab przy współudziale szefa artylerii pułku, lub
- dowódca pułku i jego sztab przy współudziale szefa artylerii pułku.

W pułku czołgów bezpośrednim organizatorem działań artylerii każdorazowo będzie dowódca przydzielonego oddziału /pododdziału/ artylerii i jego sztab.

Podstawą do organizacji działań artylerii pułku są:

- zadanie artylerii pułku otrzymane od dowódcy artylerii dywizji;
- zadanie pułku;
- zamiar, następnie decyzja dowódcy pułku;
- skład, stan, położenie i zaopatrzenie pododdziałów artylerii pułku;
- dane o nieprzyjacielu.

Organizacja działań artylerii pułku w obronie obejmuje:

- przygotowanie i złożenie propozycji;
- organizację przegrupowania artylerii;
- organizację i przeprowadzenie rekonesansu;
- ~~planowanie~~ planowanie ognia i manewru;
- postawienie zadań bojowych;
- organizację zabezpieczenia bojowego działań;
- kontrolę gotowości.

Zakres realizacji przedsięwzięć związanych z organizacją działań artylerii pułku zależy od warunków, w jakich pułk przechodzi do obrony i czasu, jaki można wydzielić na organizację działań. Poważny wpływ na styl i metodę pracy dowódcy artylerii i jego sztabu ma także styl i metoda pracy dowódcy pułku oraz jego sztabu.

W warunkach przejścia do obrony w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem pułk, a co za tym idzie i artyleria pułku, specjalnym czasem na organizację działań dysponować nie będzie.

Wszystkie niezbędne przedsięwzięcia związane z organizacją działań muszą być wykonane jeszcze w czasie realizacji uprzednio otrzymanego zadania. Przed dowódcą i sztabem w tym wypadku stoi zadanie wykonania niezbędnych przedsięwzięć związanych z organizacją nowych działań, przy jednoczesnym dowodzeniu i kierowaniu ogniem artylerii w ramach realizacji uprzednio otrzymanego zadania. W tych warunkach /z powodu ograniczonego czasu/ zakres realizacji poszczególnych przedsięwzięć będzie ograniczony. Na przykład: treść propozycji może obejmować tylko te zagadnienia, które ulegają zmianom /zakres zadań, podział i ugrupowanie artylerii/. W miarę rozwiązywania powyższych zagadnień powinny być przekazywane zadania wykonawcom. Nie wystąpi również możliwość przeprowadzenia rekonesansu, a zadania bojowe stawiane będą w formie krótkich zarządzeń i rozkazów dotyczących wykonania poszczególnych przedsięwzięć związanych ze stworzeniem warunków, a następnie przejściem przez pododdziały pułku do wykonywania zadań obrony. Do najważniejszych zagadnień należy tu zaliczyć: zmiany dotyczące podziału i ugrupowania artylerii. Często w tych warunkach wystąpi takie zjawisko, że część pododdziałów pułku przejdzie już do obrony /kompanie, bataliony pierwszego rzutu/, a część sił realizować będzie jeszcze uprzednio otrzymane zadanie. Przed artylerią pułku stanie wówczas zadanie jednoczesnego wykonywania zadań obronnych i zaczepnych. Przejście więc od jednego rodzaju działań do drugiego, narastało będzie kolejno od najniższych pododdziałów wzwyż. W wypadku, gdy pułk będzie posiadał związane w walce wszystkie swe siły, zaistnieje konieczność wyciągania odwodów. Przed artylerią pułku stanie więc zadanie stworzenia warunków do odtworzenia tych odwodów.

Podczas przejścia pułku do działań obronnych bez styczności z nieprzyjacielem, czasu na ich organizację będzie znacznie więcej. W sprzyjających warunkach /mając do dyspozycji kilka godzin/ organizacja działań artylerii pułku może przebiegać w niżej omówiony sposób.

A. Przygotowanie i złożenie propozycji użycia artylerii

Wypracowanie propozycji /decyzji/ użycia artylerii w żadnym wypadku nie może opóźnić przygotowania pododdziałów artylerii do działań. Praca w pododdziałach artylerii nad przygotowaniem do działań musi przebiegać równoległe z pracą dowódcy i sztabu organizującego jej działanie.

Po otrzymaniu danych stanowiących podstawę do opracowania propozycji, dowódca organizujący działanie artylerii powinien wydać niezbędne wytyczne oficerom sztabu w zakresie przeprowadzenia oceny położenia, zaś pododdziałom w zakresie przygotowania do wykonania zadań.

Podstawę do wydania wyżej wymienionych wytycznych stanowią wnioski wyciągnięte w wyniku analizy zadania pułku, zadania artylerii pułku, zamiaru dowódcy pułku, przy uwzględnieniu aktualnego położenia wojsk własnych.

Analizę zadania dokonuje się w czasie jego otrzymywania. W wyniku analizy zadania pułku oraz zamiaru dowódcy pułku, dowódca artylerii powinien wyciągnąć następujące wnioski:

- jakim czasem dysponuje na organizację działań;
- ile czasu posiada na wypracowanie propozycji;
- dla ilu batalionów /kompanii/ należy przewidzieć wzmocnienie;
- na jakim kierunku /rejonie/ zapewnić skupienie większości ognia artylerii;
- z jakimi sąsiadami w czasie wykonywania zadania zapewnić współdziałanie.

Na podstawie analizy zadania artylerii pułku, otrzymanego od dowódcy artylerii dywizji, należy wyciągnąć następujące wnioski:

- jakimi pododdziałami artylerii dysponuje pułk;
- jaki zakres zadań jest wykonywany na korzyść pułku środkami dywizji /w tym bronią jądrową i lotnictwem/;
- jakie zadania stoją do wykonania przed artylerią pułku;
- jakich dokonać przedsięwzięć, aby osiągnąć gotowość bojową w nakazanym terminie.

Po przeprowadzeniu analizy zadania należy przeprowadzić kalkulację czasu, określić terminy wykonania poszczególnych przedsięwzięć i dać wytyczne do ich realizacji.

Ocenę położenia dowódca organizujący działania artylerii pułku przeprowadza wspólnie z oficerami sztabu. Wraz z oficerem zwiadowczym określa skład i przewidywane działania nieprzyjaciela, zakres zadań, jakie stoją do wykonania przed artylerią pułku, sposób organizacji i zadania rozpoznania. Przy wykorzystaniu oficera operacyjnego i szefa sztabu dokonuje podziału artylerii, uwzględniając dotychczasowy podział i położenie, ustala ugrupowanie oraz czas jego zajęcia, orientacyjnie dzieli zadania i przewiduje manewr artylerii.

Wyżej rozpatrzone zagadnienia oficerowie sztabu przedstawiają graficznie na mapie dowódcy, która stanowi podstawę do złożenia propozycji. Propozycje użycia artylerii pułku w obronie mogą obejmować następujące zagadnienia:

- zadania wykonywane na korzyść pułku środkami wyższego szczebla /drt, artylerią, lotnictwem/;
- zadania artylerii pułku;
- skład, stan, położenie i możliwości artylerii pułku;
- proponowany podział, ugrupowanie /zakres niezbędnego przegrupowania/ i czas osiągnięcia gotowości bojowej;
- przewidywany manewr w walce obronnej;
- sposób organizacji dowodzenia i kierowania ogniem;
- organizacja zaopatrzenia artyleryjskiego /zużycie amunicji, jej dowóz i podział/;
- prośby.

W zależności od posiadanego czasu przez dowódcę pułku na wypracowanie decyzji, może on żądać od dowódcy artylerii złożenia pełnych propozycji lub udzielenia odpowiedzi i wyjaśnień tylko na interesujące go pytania. Dowódca artylerii każdorazowo jednak powinien być gotowy do złożenia pełnych propozycji. Zatwierdzone przez dowódcę pułku propozycje użycia artylerii stanowią podstawę do organizacji przegrupowania, rekonesansu, planowania rozpoznania, ognia i manewru artylerii pułku oraz pozostałych elementów zabezpieczenia bojowego działań.

B. Organizacja przegrupowania artylerii

W wypadku przechodzenia pułku do obrony wymuszonej /w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem/ może zaistnieć konieczność dokonania przegrupowania sił pułku, w tej liczbie i artylerii. Realizacja tego przedsięwzięcia jest niezmiernie trudna, gdyż wymaga zachowania ciągłej gotowości do wykonania zadań ogniowych. W wypadku zaistnienia konieczności przegrupowania części lub całości artylerii, jej możliwości oddziaływania ogniowego w czasie przegrupowania zmniejszają się o ilość środków dokonujących przegrupowania. W związku z tym przegrupowanie to powinno być realizowane pojedynczymi bateriami, a nawet plutonami przy jednoczesnym zapewnieniu możliwości wykonania zadań artylerią pozostającą na SO przed całym rejonem obrony pułku lub na najbardziej zagrożonych kierunkach. W celu dokonania przegrupowania w sposób zorganizowany, przy jednoczesnym zapewnieniu możliwości wykonywania zadań ogniowych, sztab artylerii powinien:

- określić rejony przyszłych SO i czas ich zajęcia;
- wybrać i przygotować drogi manewru;
- zaplanować zadania ogniowe dla pododdziałów pozostających na SO w celu umożliwienia wsparcia pododdziałów na kierunkach, na których artyleria dokonuje przegrupowania;
- zapewnić ciągłą łączność z wszystkimi pododdziałami artylerii, by w wypadku zaistnienia konieczności nakazać rozwinięcie przegrupowującej się artylerii z marszu.

Organizacja przegrupowania i wprowadzenia artylerii w ugrupowanie bojowe w warunkach przejścia przez pułk do obrony bez styczności z nieprzyjacielem, polegać będzie na wykonaniu tych samych przedsięwzięć, jakie zostały omówione w skrypcie z natarcia.

C. Organizacja i przeprowadzenie rekonesansu

W wypadku posiadania dostatecznej ilości czasu, dowódca organizujący działania artylerii pułku może przeprowadzić rekonesans. Rekonesans ten może obejmować: rozpoznanie i wybór ugrupowania bojowego artylerii /w tym i odwodu przeciwpancerneho/, pododdziałów rozpoznania artyleryjskiego,

dróg manewru, organizację systemu ognia przeciwpancernego i pośredniego w zakresie współdziałania pododdziałów pułku i z sąsiadami.

Organizatorem wymienionych powyżej przedsięwzięć w zakresie organizacji obrony przeciwpancernej będzie szef artylerii pułku, zaś w zakresie wykorzystania artylerii do ognia pośredniego - dowódca przydzielonego oddziału /pododdziału/ artylerii.

Sztab w zakresie organizacji rekonesansu powinien ustalić:

- skład grupy rekonesansowej;
- miejsce i czas zbiórki grupy rekonesansowej;
- zadania grupy rekonesansowej, kolejność i terminy ich wykonania;
- punkty pracy i zagadnienia wymagające ustalenia /na poszczególnych punktach pracy/.

Dowódca artylerii po zakończeniu rekonesansu może postawić zadania bojowe. W zasadzie stawianie zadań dla pododdziałów artylerii odbywać się będzie częściami w miarę ~~roz-~~wiązywania przez dowódcę i sztab poszczególnych zagadnień użycia artylerii pułku.

Stawiając zadania dowódca artylerii podaje:

- krótką ocenę nieprzyjaciela;
- zadanie pułku i decyzję dowódcy pułku, ugrupowanie pułku i gdzie skupia się główny wysiłek, kierunki kontrataku drugiego rzutu /odwołu/, podstawy wyjściowe na każdym kierunku, rejony obrony batalionów;
- zadania sąsiadów, ilość artylerii przeznaczona do prowadzenia ognia w celu osłony skrzydeł;
- zadanie pododdziałów artylerii i moździerzy, kierunki/kierunek/ zasadnicze, rejony głównych /zapasowych/ punktów obserwacyjnych, głównych, tymczasowych i zapasowych stanowisk ogniowych;
- rejon ześrodkowania, rubieże rozwinięcia odwołu przeciwpancernego /gdy jego dowódca nie brał udziału w rekonesansie i postawieniu zadań przez dowódcę pułku/.

Poza tym podaje się czas gotowości, zużycie amunicji, gdzie i od jakiego czasu będzie znajdował się punkt obserwacyjny dowódcy.

D. Planowanie działań bojowych artylerii

Planowanie działań bojowych artylerii obejmuje planowanie ognia i manewru oraz planowanie działania odwodu przeciwpancernego pułku.

Podstawę do planowania ognia stanowią wnioski z zamiaru dowódcy pułku, wnioski z oceny nieprzyjaciela i terenu, stan i możliwości artylerii oraz zaakceptowane propozycje.

Planowanie zadań ogniowych polega na określeniu miejsca, zadania, czasu oraz wykonawcy.

Zadania ogniowe planuje się na określone rejony /punkty terenowe/ zgodnie z przewidywanym rozmieszczeniem sił i środków nieprzyjaciela oraz przebiegiem walki obronnej. Każdy ogień powinien mieć określone zadania taktyczne, na przykład wzbronienie podchodzenia /manewru/ sił nieprzyjaciela do określonej rubieży, wzbronienie ześrodkowania się w danym rejonie, obezwładnienie lub zniszczenie określonych sił i środków. Czas wykonania poszczególnych zadań ogniowych uzależniony jest od opanowania przez nieprzyjaciela określonych rubieży /rejonów/ oraz od działania pododdziałów pułku. Dokonując podziału zadań między wykonawców, sztab powinien kierować się następującymi zasadami:

- dla każdej baterii /dywizjonu/ można wyznaczać na przedpolu obrony po kilka odcinków ognia o wielkościach zgodnych z ich możliwościami ogniowymi;
- zapewnić możliwość ześrodkowania ognia całości lub większości artylerii na ważniejszych kierunkach /rejonach/;
- dla wykonania najważniejszych zadań przewidywać kilku wykonawców, uwzględniając każdorazowo ich zasadnicze zadania ogniowe i ugrupowanie bojowe.

Możliwości ogniowe w obronie oblicza się zgodnie z zasadami zawartymi w instrukcji kierowania ogniem dotyczącymi prowadzenia ognia zaporowego i ześrodkowań ognia.

Podstawowymi dokumentami planowania działań artylerii są: mapa kierowania ogniem i tabela ognia.

Należy pamiętać, że najlepiej zaplanowany system ognia artylerii w toku organizacji działań nie wyeliminuje konieczności jego uaktualniania w toku walki obronnej oraz wykonywania zadań z obserwacji, które to stanowić będą podstawową formę oddziaływania ogniowego na nieprzyjaciela.

Planowanie manewru ma na celu zapewnienie w szybki i zorganizowany sposób stworzenia korzystnych warunków do wykonania zadań ogniowych zgodnie z przewidywanym rozwojem walki pododdziałów pułku. Manewr artylerii planuje się na całą głębokość zadania pułku. Sztab artylerii w tym celu organizuje i realizuje rozpoznanie, wybór i przygotowanie rejonów stanowisk ogniowych, punktów obserwacyjnych głównych, pomocniczych i zapasowych oraz dróg manewru, określa przedsięwzięcia, czas i wykonawców. Należy pamiętać, że artyleria w wypadku organizowania działań bez styczności z nieprzyjacielem, powinna mieć przygotowane tymczasowe SO i PO dla wsparcia walki oddziałów wydzielonych i ubezpieczeń bojowych. W wypadku przejścia przez pododdziały pułku do obrony kolejnej rubieży lub wykonania kontrataku należy przewidzieć manewr i ugrupowanie pododdziałów artylerii zgodnie z przewidywanym zamiarem prowadzenia walki.

Planowanie ognia i manewru artylerii w obronie pułku musi być ściśle z sobą powiązane, dlatego też jest ono częścią składową mapy kierowania ogniem.

Planowanie działania odwodu przeciwpancernego pułku obejmuje ustalenie kierunków działania i rubieży rozwinięcia zgodnie z przewidywanym działaniem głównego zgrupowania czołgów nieprzyjaciela, ugrupowaniem pododdziałów pułku i warunkami terenowymi. W stosunku do wybranych kierunków działania wyznacza się i przygotowuje rejon ześrodkowania.

Pierwsza linia rubieży rozwinięcia odwodu przeciwpancernego powinna wzmocnić obronę przeciwpancerną batalionów pierwszego rzutu pułku. Rubieże te wybiera się dla zamknięcia luk między batalionami pierwszego rzutu, osłony skrzydeł oraz zamknięcia rejonów prawdopodobnych uderzeń broni jądrowej nieprzyjaciela i pogłębienia obrony batalionu, na kierunku którego nieprzyjaciel skupił większość swych czołgów.

Wybrane rubieże muszą uwzględniać system obrony przeciwpancernej batalionów stwarzając korzystne warunki do ich wzajemnego powiązania i pogłębienia lub powiązania z systemem obrony przeciwpancernej sąsiada. Druga linia rubieży rozwinięcia odwodu przeciwpancernego powinna być oparta o ugrupowanie stanowisk ogniowych artylerii, zamykać możliwe przejścia pomiędzy stanowiskami ogniowymi poszczególnych pododdziałów artylerii oraz osłaniać ich skrzydła. Kolejna trzecia linia rubieży rozwinięcia odwodu przeciwpancernego powinna być oparta o przewidywane ugrupowanie i działanie drugiego rzutu pułku. Rubieże te wybiera się w celu wzmocnienia obrony przeciwpancernej pododdziałów drugiego rzutu pułku, osłony ich skrzydeł lub podstawy wyjściowej do kontrataku.

Rejon ześrodkowania odwodu przeciwpancernego wybiera i przygotowuje się w rejonie węzła dróg, zapewniającego dogodny manewr na wybrane kierunki, rozbudowuje pod względem inżynierijnym, organizuje okrężny system ognia jako oddzielnego elementu obrony przeciwpancernej.

W wypadku przewidywania przejścia pododdziałów pułku do obrony kolejnych rubieży, planuje się i przygotowuje działanie odwodu przeciwpancernego na kolejnych rubieżach obrony pułku.

Należy podkreślić, że pułk organizuje walkę z czołgami nieprzyjaciela w ramach wyznaczonego rejonu obrony na całą jego głębokość, w pierwszej kolejności dla zniszczenia czołgów przed przednim skrajem i na głównych kierunkach zagrożenia pancernego w głębi obrony. Dlatego, też, wszystkie pododdziały organizują walkę z czołgami nieprzyjaciela w rejonach ześrodkowania, w czasie przemarszu /przesunięć/ w rejonach wyjściowych /rubieżach rozwinięcia/, przy odparciu ataku przedniego skraju i podczas włamania ich w głąb naszej obrony.

W pułku walkę z czołgami npla prowadzą środki przeciwpancerne rozmieszczone w kompanijnych i batalionowych rejonach obrony, odwodach przeciwpancernych i pancernych, zasadzkach czołgowych i artyleria do ognia pośredniego. Oprócz tego do walki z czołgami szeroko wykorzystuje się zapory przeciwczołgowe. Głównymi środkami ogniowymi do walki z czołgami nieprzyjaciela są przeciwpancerne pociski kierowane, artyleria i czołgi.

W batalionowych rejonach obrony do walki z czołgami nieprzyjaciela wykorzystuje się środki przeciwpancerne kompanii piechoty zmotoryzowanej, organiczne i przydzielone batalionowi środki przeciwpancerne, ujęte w jednolity system ognia przeciwpancernego, zapór i przeszkód przeciwpancernych.

E. Niektóre elementy zabezpieczenia bojowego działań artylerii pułku

Zabezpieczenie bojowe działań artylerii obejmuje:

- rozpoznanie artyleryjskie;
- zabezpieczenie strzelania /przygotowanie topogeodezyjne, meteorologiczne, balistyczne i techniczne/;
- ubezpieczenie bezpośrednie i samoobronę;
- obronę przed bronią masowego rażenia;
- maskowanie;
- przeciwdziałanie radioelektroniczne;
- zaopatrywanie w uzbrojenie i amunicję.

W niniejszym skrypcie zostaną omówione tylko dwa punkty zabezpieczenia bojowego działań artylerii, to jest rozpoznanie artyleryjskie i zabezpieczenie strzelania, gdyż pozostałe są tematem oddzielnych opracowań.

1. Rozpoznanie artyleryjskie

Rozpoznanie artyleryjskie jest jednym z głównych elementów zabezpieczenia bojowego działań artylerii. Powinno ono dostarczyć na czas wiarogodnych danych o nieprzyjacielu i terenie. Wiadomości te są niezbędne do podjęcia właściwej decyzji dotyczącej użycia pododdziałów artylerii w obronie pułku.

Zadaniem rozpoznania artyleryjskiego jest:

- wykrycie ugrupowania artylerii i moździerzy nieprzyjaciela wraz z określeniem ich położenia;
- określenie dokładnego położenia innych środków ogniowych;
- wykrycie rejonów ześrodkowania sił i środków nieprzyjaciela /szczególnie jego czołgów/;
- wykrycie punktów obserwacyjnych, węzłów łączności, stacji radiolokacyjnych i przyrządów noktowizyjnych;
- obserwacja działań nieprzyjaciela;
- obsługiwanie strzelań artylerii;

- studiowanie charakteru terenu w rejonie rozmieszczenia nieprzyjaciela i wojsk własnych w celu określenia rejonów możliwego rozwinięcia artylerii, dogodnych rubieży punktów obserwacyjnych, dróg przesunięcia artylerii, właściwości maskowniczych terenu, możliwości wykonania prac inżynierskich, wpływu terenu na skuteczność ognia artylerii i działalność nieprzyjaciela.

Ponadto pododdziały rozpoznania artyleryjskiego prowadzą obserwację położenia i działania wojsk własnych oraz ognia artylerii.

Rozpoznanie artyleryjskie organizuje dowódca artylerii oddziału /pododdziału/ na podstawie zarządzenia do rozpoznania wyższego przełożonego, planu rozpoznania sztabu ogólnowojskowego i danych z rozpoznania o nieprzyjacielu.

Do podstawowych obowiązków oficera organizującego rozpoznanie artylerii pułku należy:

- organizacja rozpoznania na punktach obserwacyjnych;
- planowanie rozpoznania;
- przekazywanie zadań wykonawcom;
- zbieranie i opracowywanie wiadomości o nieprzyjacielu;
- wymiana wiadomości o nieprzyjacielu z szefem rozpoznania pułku;
- przekazywanie pododdziałom artylerii wiadomości o nieprzyjacielu;
- składanie zapotrzebowania do sztabu artylerii dywizji na wiadomości o nieprzyjacielu, których własnymi środkami nie jest w stanie zdobyć;
- opracowanie meldunków o wynikach rozpoznania.

Dowódca artylerii organizujący działanie artylerii powinien wydać wytyczne oficerowi organizującemu rozpoznanie w artylerii pułku, w których podaje:

- siły i środki rozpoznania;
- zadania rozpoznania i terminy ich wykonania;
- gdzie skupić główny wysiłek;
- numerację celów;
- terminy opracowania planu rozpoznania i składania meldunków.

Oficer rozpoznawczy na podstawie zadania pułku, zadań artylerii, wiadomości o nieprzyjacielu, wytycznych i zarządzeń do rozpoznania oraz oceny nieprzyjaciela i terenu wysnuwa wnioski co do organizacji rozpoznania oraz wykorzystania środków rozpoznania artyleryjskiego. W razie potrzeby wydaje zarządzenia przygotowawcze w zakresie organizacji rozpoznania, opracowuje plan rozpoznania i stawia zadania.

Treść planu rozpoznania artylerii pułku w obronie jest analogiczna jak w natarciu.

2. Zabezpieczenie strzelania

Zabezpieczenie strzelania obejmuje przygotowanie topogeodezyjne, meteorologiczne, balistyczne i techniczne.

Przygotowanie topogeodezyjne ma na celu zapewnienie prowadzenia dokładnego ognia przez artylerię oraz pracy organów rozpoznania artyleryjskiego. Przygotowanie topogeodezyjne wykonują pododdziały artylerii swoimi siłami podczas rozwijania się do walki lub przed zajęciem ugrupowania bojowego. Obejmuje ono:

- określenie współrzędnych i wysokości: stanowisk ogniowych, punktów obserwacyjnych, placówek pododdziałów rozpoznania artyleryjskiego;
- orientowanie dział i przyrządów w kierunku zasadniczym;
- kontrolę dowiązania topograficznego;
- wcinanie dozorów i punktów sieci podstawowej po stronie nieprzyjaciela.

Przygotowanie topogeodezyjne może być dokładne lub pobieżne. Przygotowanie pobieżne organizuje się w warunkach ograniczonego czasu i środków. Zawsze należy dążyć do wykonania dokładnego przygotowania topogeodezyjnego, gdyż zmniejsza to zużycie amunicji.

Organizując dowiązanie topogeodezyjne na szczeblu pułku sztab artylerii obowiązany jest:

- zaopatrzyć pododdziały w mapy topograficzne oraz ~~wykazy~~ współrzędnych punktów podstawowej sieci geodezyjnej z danego rejonu działań;
- określić rodzaj dowiązania topogeodezyjnego, kolejność i terminy zakończenia prac;
- dokonać podziału sił i środków topogeodezyjnych lub ustalić sposób wykorzystania pododdziałów topograficznego pozostającego w swojej dyspozycji;

- określić sposób i czas przedstawiania wyników prac topogeodezyjnych.

Przygotowanie meteorologiczne na szczeblu pułku sprowadza się do odbioru komunikatów meteorologicznych niezbędnych do obliczenia poprawek na odchyłki warunków meteorologicznych od tabelarycznych przy określaniu danych do strzelania. Poprawki te obliczane są w pododdziałach artylerii pułku.

W zakresie przygotowania meteorologicznego sztab artylerii organizuje odbiór komunikatów w sieci /sieciach/ informowania meteorologicznego według wytycznych sztabu AD, zarówno w czasie przebywania pododdziałów w rejonach stanowisk ogniowych, jak i w czasie marszu, a w razie potrzeby przekazuje te komunikaty tym pododdziałom, które ich nie odebrały bezpośrednio ze stacji meteorologicznej dywizji lub armii.

Przygotowanie balistyczne i techniczne

Zadaniem przygotowania balistycznego jest określenie balistycznych warunków strzelania. Zadaniem przygotowania technicznego jest przygotowanie dział i moździerzy oraz amunicji i przyrządów do strzelania, sprawdzenie i wyregulowanie przyrządów celowniczych, określenie i uwzględnienie indywidualnych poprawek sprzętu, sprawdzenie i wyregulowanie oraz określenie indywidualnych poprawek przyrządów celowniczych i przyrządów kierowania ogniem.

Przygotowanie balistyczne i techniczne organizują sztaby pododdziałów /oddziałów/ artylerii i wykonują przy wykorzystaniu służby uzbrojenia oraz pododdziałów ogniowych, a przedsięwzięcia w zakresie przygotowania technicznego także przy wykorzystaniu pododdziałów rozpoznawczych.

Podstawę do zabezpieczenia strzelania stanowią wytyczne do kierowania ogniem obejmujące następujące zagadnienia:

- sposób określania nastaw do ognia skutecznego;
- kierunek zasadniczy strzelania /o ile dotychczas nie podano w zarządzeniu do rozpoznania/;
- wytyczne w zakresie przygotowania topograficznego /sposób dowiązania ugrupowania bojowego, orientacja dział i przyrządów/;

- wytyczne w zakresie przygotowania balistycznego /jeśli dotychczas nie wykonano - określenie spadku szybkości początkowej, sposób segregacji podziału i przygotowania amunicji oraz określenie temperatury i spadku szybkości początkowej partii prochu/;
- wytyczne w zakresie przygotowania meteorologicznego /czas, długość fal, kryptonim stacji nadających komunikaty meteorologiczne/;
- gotowość nastaw do ognia skutecznego i sposób kierowania ogniem.

6. DZIAŁANIA ARTYLERII PUŁKU W OBRONIE

A. Działania artylerii pułku w okresie walki oddziału wydzielonego

W czasie podejścia nieprzyjaciela do pasa przesłania, artyleria we współdziałaniu z pododdziałami rakiet i lotnictwem obezwładnia nieprzyjaciela na dalekich podejściach, dalekimi napadami ogniowymi, ogniem ześrodkowanym i poprzez zwalczanie kolumn. Zadania te artyleria oddziału wydzielonego wykonuje ze stanowisk ogniowych rozmieszczonych w pasie przesłania, a artyleria wspierająca działanie OW z tymczasowych SO, wykorzystując do prowadzenia rozpoznania i kierowania ogniem lotnictwo artyleryjskie, śmigłowce i obserwację naziemną.

W toku walki oddziału wydzielonego szeroko wykorzystuje się wysunięte punkty obserwacyjne rozmieszczone w rejonach obrony oddziału wydzielonego i artyleryjskie grupy rozpoznawcze, które mogą działać samodzielnie lub w składzie ogólnowojskowych grup rozpoznawczych. W tym czasie artyleria prowadzi ogień w celu załamania natarcia nieprzyjaciela, wyczerpania jego sił i zadania mu jak największych strat.

W miarę wycofywania się oddziału wydzielonego wyznaczone do jego wsparcia pododdziały artylerii przegrupowują się bateriami do rejonów zasadniczych stanowisk ogniowych. Artyleria oddziału wydzielonego działa zgodnie z zasadami wykorzystania artylerii pododdziału /lub oddziału/ prowadzącego obronę ruchową.

Natężenie działalności ogniowej środków wspierających walkę oddziału wydzielonego wzrasta się w czasie wycofywania się walczących w pasie przesłaniania, szczególnie podczas przekraczania przez nie rejonów obrony pierwszorzutowych batalionów pułku. Jest to podyktowane koniecznością uniemożliwienia nieprzyjacielowi wtargnięcia w rejon obrony pułku w ślad za wycofującym się oddziałem wydzielonym.

Artyleria wyznaczona do wsparcia oddziału wydzielonego wykonuje zadania ogniowe stawiane przez dowódcę dywizji i dowódcę oddziału wydzielonego w ramach określonego zużycia amunicji.

B. Działanie artylerii pułku przy wsparciu walki na pozycji przedniej i ubezpieczeń bojowych

Pozycje przednia i ubezpieczeń bojowych mają zadanie nie dopuścić do niespodziewanego ataku, rozpoznania walką lub włamania się nieprzyjaciela w ugrupowanie pułku, zmuszenie nieprzyjaciela do wcześniejszego rozwinięcia oraz osłabienia tempa natarcia na rejon obrony pierwszorzutowych batalionów.

Artyleria wykonuje zadania ogniowe na korzyść pododdziałów walczących na pozycji przedniej i ubezpieczeń bojowych z tymczasowych wysuniętych do przodu stanowisk ogniowych. Podstawowymi rodzajami ognia w celu wsparcia tych pododdziałów są ognie zaporowe i ześrodkowania ognia oraz ognie z obserwacji wykonywane na rozkaz dowódcy pułku lub dowódców pododdziałów.

Rozpoznanie nieprzyjaciela i kierowanie ogniem prowadzi się z punktów obserwacyjnych zajętych w rejonach obrony pododdziałów na pozycji przedniej i ubezpieczeń bojowych.

Zasadniczym zadaniem pododdziałów artylerii wspierających walkę pododdziałów na pozycji przedniej i ubezpieczeń bojowych jest osłona rejonów obrony oraz zapewnienie na czas oderwania się od nieprzyjaciela i niedopuszczenie do jego wtargnięcia w ugrupowanie bojowe pułku. Dlatego dowódca artylerii obserwując walkę ubezpieczeń bojowych powinien we właściwym czasie uzyskać dane o wycofaniu się pododdziałów ubezpieczeń. Zapewni to możliwość skupienia wysiłku ognia artylerii w pierwszej kolejności na tym odcinku, gdzie nieprzyjaciel osiągnął największy sukces.

W okresie tym całość artylerii pułku musi być w gotowości do wykonania zadań w celu nie-dopuszczenia do przekształcenia się natarcia nieprzyjaciela nacierającego na rejon obrony ubezpieczeń bojowych w ogólne przełamanie obrony pułku.

Omówione wyżej okresy działalności artylerii występują w wypadku organizacji obrony pułku bez styczności z nieprzyjacielem, a będą to wypadki rzadkie na współczesnym polu walki. W warunkach organizacji obrony pułku w bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem, zasadniczym zadaniem artylerii pułku jest wzbronienie podchodzenia i rozwijania wojsk nieprzyjaciela przygotowujących się do natarcia.

C. Działanie artylerii w czasie odparcia natarcia nieprzyjaciela

W miarę ujawnienia zamiaru nieprzyjaciela i wykrycia oznak świadczących o przygotowaniu nieprzyjaciela do natarcia, wzmaga się obserwację działalności nieprzyjaciela, rozmieszczenia jego artylerii i wykonywania manewru. W tym czasie za zezwoleniem dowódcy pułku lub dowódcy artylerii, może być dokonana częściowa lub pełna zmiana stanowisk ogniowych i punktów obserwacyjnych.

Z chwilą rozpoczęcia ześrodkowania i rozwijania się nieprzyjaciela do natarcia, artyleria pułku obezwładnia i niszczy siły żywe i środki ogniowe, wzbrania rozwijania się i podchodzenia do przedniego skraju obrony.

Podstawowymi rodzajami ognia w celu wykonania powyższych zadań są dalekie napady ogniowe, ześrodkowania ognia, ognie zaporowe i ognie z obserwacji.

Po rozpoczęciu ogniowego przygotowania natarcia przez nieprzyjaciela, artyleria pułku ześrodkowuje swój ogień na czołgi i piechotę przygotowujące się do ataku, w pierwszej kolejności na kierunkach wykonanych uderzeń jądrowych nieprzyjaciela. Środki przeciwpancerne batalionów pierwszego rzutu, do chwili podejścia czołgów nieprzyjaciela w zasięg ich ognia, pozostają w ukryciach. W celu prowadzenia obserwacji, na stanowiskach ogniowych pozostawia się posterunki obserwacyjne wyposażone w środki sygnalizacyjne.

Z chwilą otrzymania sygnału o pojawieniu się czołgów nieprzyjaciela, środki przeciwpancerne batalionów zajmują stanowiska ogniowe i rozpoczynają ich zwalczanie.

W tym czasie zgodnie z decyzją dowódcy pułku może być wykorzystany odwód przeciwpancerny w celu wzmocnienia obrony przeciwpancernej na kierunkach wykonanych uderzeń jądrowych lub zamknięcia luk między batalionami pierwszego rzutu pułku.

Z chwilą rozpoczęcia ataku przez nieprzyjaciela ogień prowadzi się z największym natężeniem. Zasadniczym zadaniem artylerii pułku w tym okresie jest załamanie ataku piechoty i czołgów przed przednim skrajem. Po zbliżeniu się nieprzyjaciela na odległość zasięgu środków ogniowych własnych pododdziałów, niszczy się go ogniem broni piechoty, dział przeciwpancernych, przeciwpancernych pocisków kierowanych, czołgów rozmieszczonych w rejonach batalionów pierwszego rzutu.

Dowódca artylerii pułku analizując działanie nieprzyjaciela powinien w tym okresie przewidzieć prawdopodobny jego zamiar, określić kierunek głównego uderzenia, przy sprzyjającej sytuacji przenieść ogień pododdziałów artylerii z mniej zagrożonych odcinków i ześrodkować tam, gdzie zaczyna zarysowywać się powodzenie nieprzyjaciela. W tym czasie ogień powinien być skupiony przede wszystkim w celu zniszczenia nieprzyjaciela nacierającego na kierunkach wykonanych uderzeń jądrowych.

Cały wysiłek broniących się wojsk sprowadza się do tego, aby ogniem wszystkich rodzajów broni zadać nieprzyjacielowi możliwie największe straty na przedpolu obrony, nie dopuścić do włamania się nieprzyjaciela w ugrupowanie czołowych pododdziałów pułku. Pojedyncze czołgi, które włamały się w głąb obrony, niszczy się środkami przeciwpancernymi czołowych pododdziałów, a grupy czołgów siłami drugich rzutów /odwodów/ i ogniem czołgów.

Dowódcy wszystkich szczebli powinni zwrócić szczególną uwagę na odparcie ataków nieprzyjaciela na skrzydłach i w lukach między pododdziałami.

Nocne ataki nieprzyjaciela odpiera się ogniem artylerii na zawczasu wstrzelanych rubieżach. Ogień otwiera się z zaskoczenia i zazwyczaj salwami. Oprócz tego wykonuje się ogień do celów, które zdradziły się błyskami wystrzałów lub światłem oraz

do celów oświetlonych środkami oświetlającymi lub pożarami wznieconymi w ugrupowaniu nieprzyjaciela.

Po pomyślnie odpartym ataku dowódca pułku /dowódca artylerii/ stosuje wszystkie środki, aby przygotować całość artylerii do odparcia powtórnych ataków nieprzyjaciela. W tym celu odtwarza się naruszony system ognia, w miarę potrzeby dokonuje zamiany pododdziałów, które poniosły poważne straty w wyniku uderzeń jądrowych i przeprowadza zabiegi specjalne. Rozpoznane przez nieprzyjaciela pojedyncze działa i baterie przegrupowuje się na zapasowe stanowiska ogniowe. Uzupełnia się amunicję, odtwarza naruszony system obserwacji i łączności.

D. Działanie artylerii pułku w celu zniszczenia nieprzyjaciela, który włamał się w głąb obrony

W wypadku włamania się nieprzyjaciela w rejon obrony pułku, artyleria powinna wzbronąć dalszego rozprzestrzeniania się w głąb i na skrzydła oraz zwalczać jego główne zgrupowanie. Zadania te wykonuje się ogniem ześrodkowanym, ogniem zaporowym i ogniem na wprost przy użyciu maksymalnej ilości artylerii oraz odvodu przeciwpancernego przemanewrowanego na zagrożony kierunek. W wyniku realizacji tych zadań powinny być wytworzone sprzyjające warunki do wykonania kontrataku drugim rzutem pułku.

Po podjęciu przez dowódcę pułku decyzji do kontrataku dowódca artylerii powinien mieć gotowy plan ogniowego wsparcia kontrataku.

Przed wykonaniem kontrataku należy ustalić:

- jakimi siłami będzie wykonywany kontratak, rubież wyjścia i kierunek kontrataku;
- jaką ilością artylerii zabezpieczyć kontratak;
- do jakich obiektów przygotować ogień;
- czas trwania nawały ogniowej i sposób wsparcia;
- sposób osłony umocnienia się wojsk na osiągniętej rubieży;
- zużycie amunicji;
- początek kontrataku.

Jednym z zasadniczych zadań artylerii w zakresie stworzenia korzystnych warunków do wykonania kontrataku jest osłona rubieży podstawy wyjściowej. Zadanie to wykonuje się ogniem artylerii strzelającej z zakrytych stanowisk ogniowych poprzez wykonanie ogni zaporowych oraz ogniem z obserwacji na siły nieprzyjaciela działające na kierunku podstawy wyjściowej do kontrataku. W wykonaniu tego zadania może brać udział zmierzony na ten kierunek odwód przeciwpancerne oraz środki przeciwpancerne batalionu działającego na kierunku kontrataku celem zniszczenia czołgów nieprzyjaciela zmierzających do uchwycenia dogodnych rubieży do odparcia kontrataku.

Celem osłonięcia podejścia i rozwinięcia się wychodzących do kontrataku sił należy zapewnić na tym kierunku na określony czas wywalczenie przewagi ogniowej. Osiąga się to przez obezwładnienie artylerii i moździerzy nieprzyjaciela mogącej oddziaływać na podchodzące i rozwijające się do kontrataku siły pułku.

Ogniowe przygotowanie kontrataku polega na obezwładnieniu sił nieprzyjaciela przed frontem kontratakujących wojsk, na jego skrzydłach od chwili wejścia naszych pododdziałów w zasięg ognia piechoty i czołgów przeciwnika do chwili osiągnięcia bezpiecznego oddalenia.

Ogniowe wsparcie kontrataku drugiego rzutu pułku wykonuje się pojedynczymi ześrodkowaniami ognia i ogniem z obserwacji. We wsparciu kontrataku biorą również udział środki przeciwpancerne odwodu przeciwpancerne oraz pododdziały batalionów pierwszego rzutu. Bardzo ważnym zagadnieniem w czasie wsparcia kontrataku jest osłona jego skrzydeł i utrzymanie osiągniętej rubieży. Zadanie to realizuje artyleria przez wykonanie ogni zaporowych oraz ogni z obserwacji.

Celem stworzenia korzystnych warunków powodzenia kontrataku należy nie dopuścić ogniem artylerii świeżych sił nieprzyjaciela na kierunek kontrataku /w rejon włamania/. W ramach realizacji tego zadania wykonuje się dalekie napady ogniowe, ześrodkowania ognia, ognie zaporowe i ogień z obserwacji.

W wypadku poniesienia przez pułk dużych strat w wyniku wykonanych przez nieprzyjaciela uderzeń jądrowych, włamania się w całym pasie obrony pułku i niecelowości wykonania kontrataku, zgodnie z decyzją dowódcy, pododdziały pułku przechodzić będą do obrony kolejnej rubieży.

Każdorazowo po podjęciu decyzji przez dowódcę pułku odnośnie użycia drugiego rzutu dokonuje się przegrupowania artylerii, a w miarę potrzeby zmiany w podporządkowaniu.

E. Działanie artylerii pułku w celu stworzenia korzystnych warunków przejścia do obrony kolejnej rubieży

W wypadku, gdy nie ma warunków dla wykonania kontrataku drugim rzutem pułku, artyleria razi srym ogniem główne zgrupowanie nieprzyjaciela w rejonie włamania, wspiera walkę o utrzymanie pozostałych rejonów obrony oraz zapewnia przejście głównych sił pułku do obrony kolejnej rubieży.

Przegrupowanie artylerii na zapasowe stanowiska ogniowe odbywa się częściami z zachowaniem ciągłej gotowości do wsparcia walczących pododdziałów pułku.

W miarę przechodzenia do obrony głębiej położonych rubieży, dowódca artylerii uzupełnia wcześniej zaplanowany system ognia przed tymi rubieżami oraz w ich głębi.

Każdorazowo przy przejściu do obrony kolejnej rubieży dowódca artylerii powinien wyjaśnić: sposób wyjścia z walki dla wycofania się w nowy rejon i czas gotowości do obrony.

Przejście na zapasowe stanowiska ogniowe wykonuje się kolejno bateriami. W niektórych wypadkach, szczególnie w nocy i przy złej widoczności, a także wówczas, gdy dowódca artylerii dywizji dla osłony wycofania się pododdziałów pułku wydzieli odpowiednią ilość artylerii, artylerię pułku można przegrupować całością.

Jeżeli zgodnie z decyzją dowódcy dywizji wykonuje się kontratak jej drugim rzutem w rejonie obrony pułku, artyleria pułku może być wykorzystana do wykonania określonych zadań ogniowych zgodnie z planem dowódcy artylerii dywizji.

ZAKONCZENIE

W skrypcie przedstawiono najważniejsze zasady użycia i działania artylerii pułku w obronie. Skrypt nie obejmuje zasad użycia i działania artylerii pułku w obronie w warunkach szczególnych. Omówione zagadnienia mają stanowić podstawę do prawidłowego rozwiązywania poszczególnych zagadnień użycia artylerii w obronie podczas zajęć i ćwiczeń. Gruntowna znajomość omówionych zasad stanowić więc będzie podstawę w praktycznej działalności.

BIBLIOGRAFIA

1. Taktyka ogólna cz. I /wydanie drugie/ - MON Warszawa-1966 Rozdział VIII.
2. Regulamin walki sił zbrojnych PRL /dywizja-pułk/- MON Warszawa - 1964 r.
3. Taktyka artylerii naziemnej - podręcznik cz. II - MON Warszawa - 1962 r. Rozdział XV.

ZAAŁACZNIKI

1. Zadania ogniowe artylerii pułku w obronie.
2. Zadania ogniowe artylerii podczas wsparcia kontrataku drugiego rzutu pułku.
3. Ugrupowanie artylerii pułku w obronie.

OPRACOWALI:

ppłk dypl. Zdzisław MAJCHRZAK

ppłk dypl. mgr Roman WELC

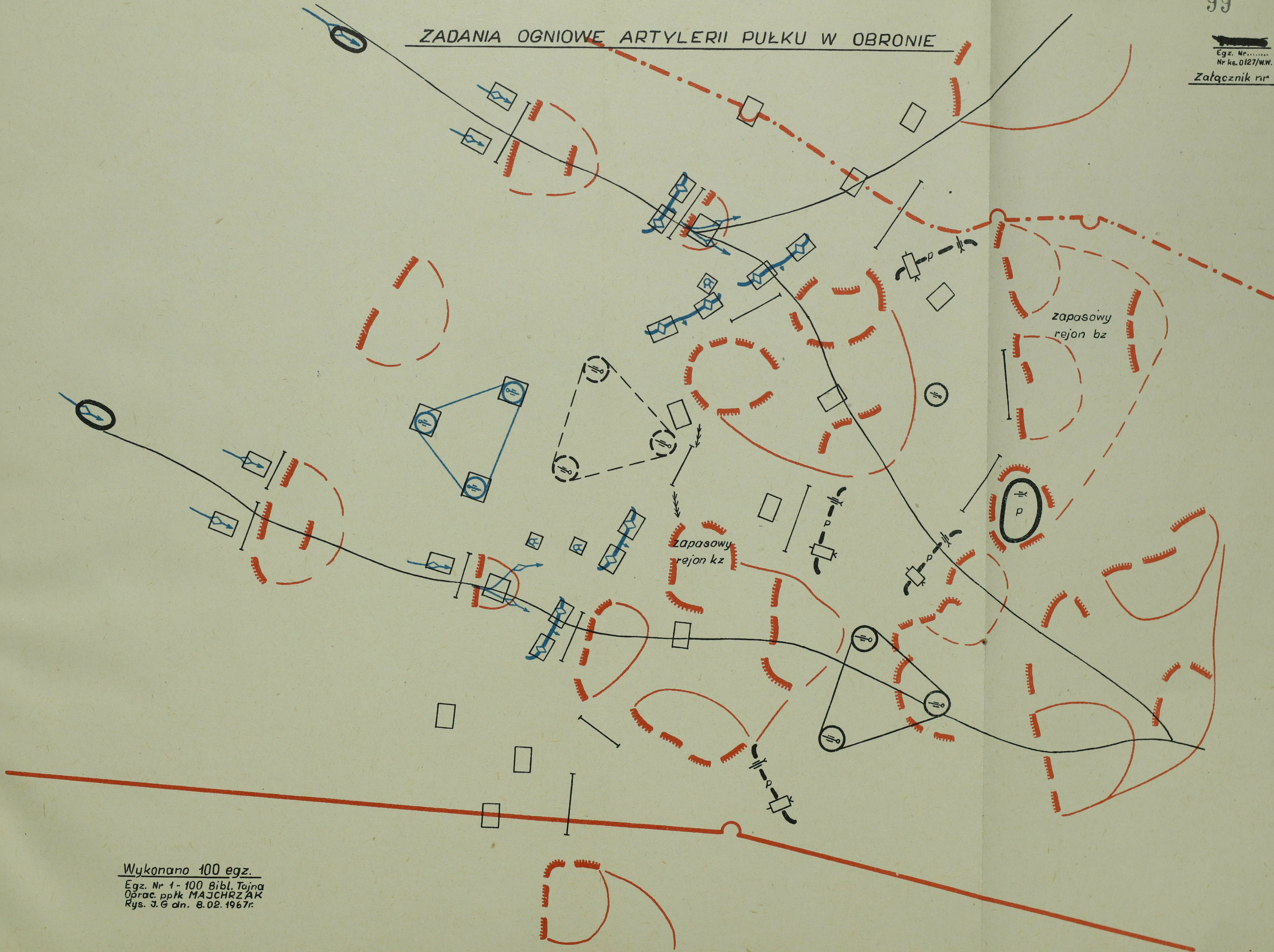
SPRAWDZIŁ:

KIEROWNIK ZESPOŁU TAKTYCZNEGO

płk dr Kazimierz KAGANIEC

Wydrukowano 100 egz.
egz.nr 1-100 Bibl.tajna
wyk.ppłk Majchrzak,mjr Welc
druk.BI.7.02.1967 r.
nr ks.masz.0126/WW
kor. A.J.

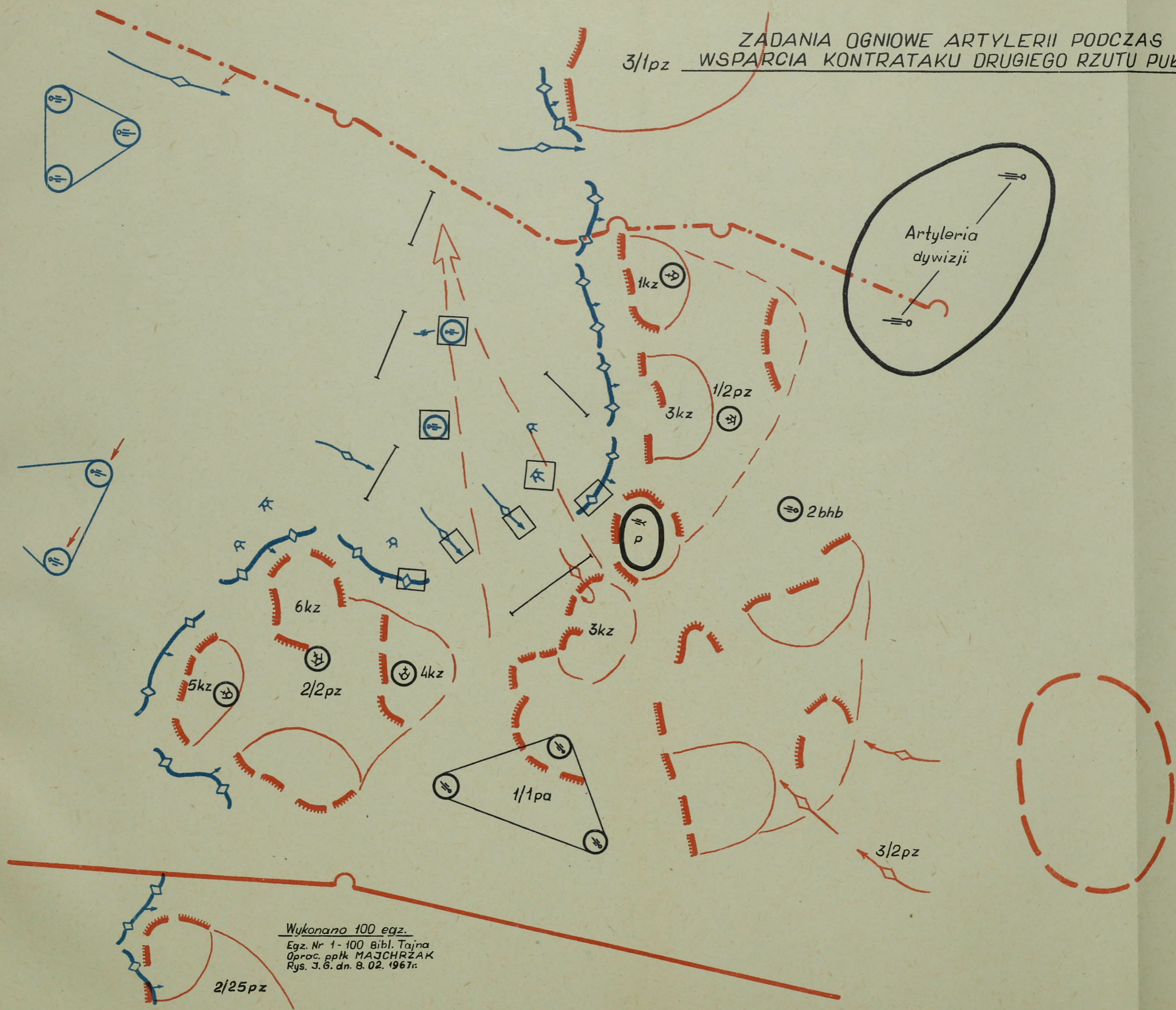
ZADANIA OGNIOWE ARTYLERII PUŁKU W OBRONIE

Wykonano 100 egz.
Egz. Nr 1-100 Bibl. Tajna
Oprac. ppłk MAJCHRZAK
Rys. J.G dn. 8.02.1967r.

ZADANIA OGNIOWE ARTYLERII PODCZAS
WSPARCIA KONTRATAKU DRUGIEGO RZUTU PUŁKU

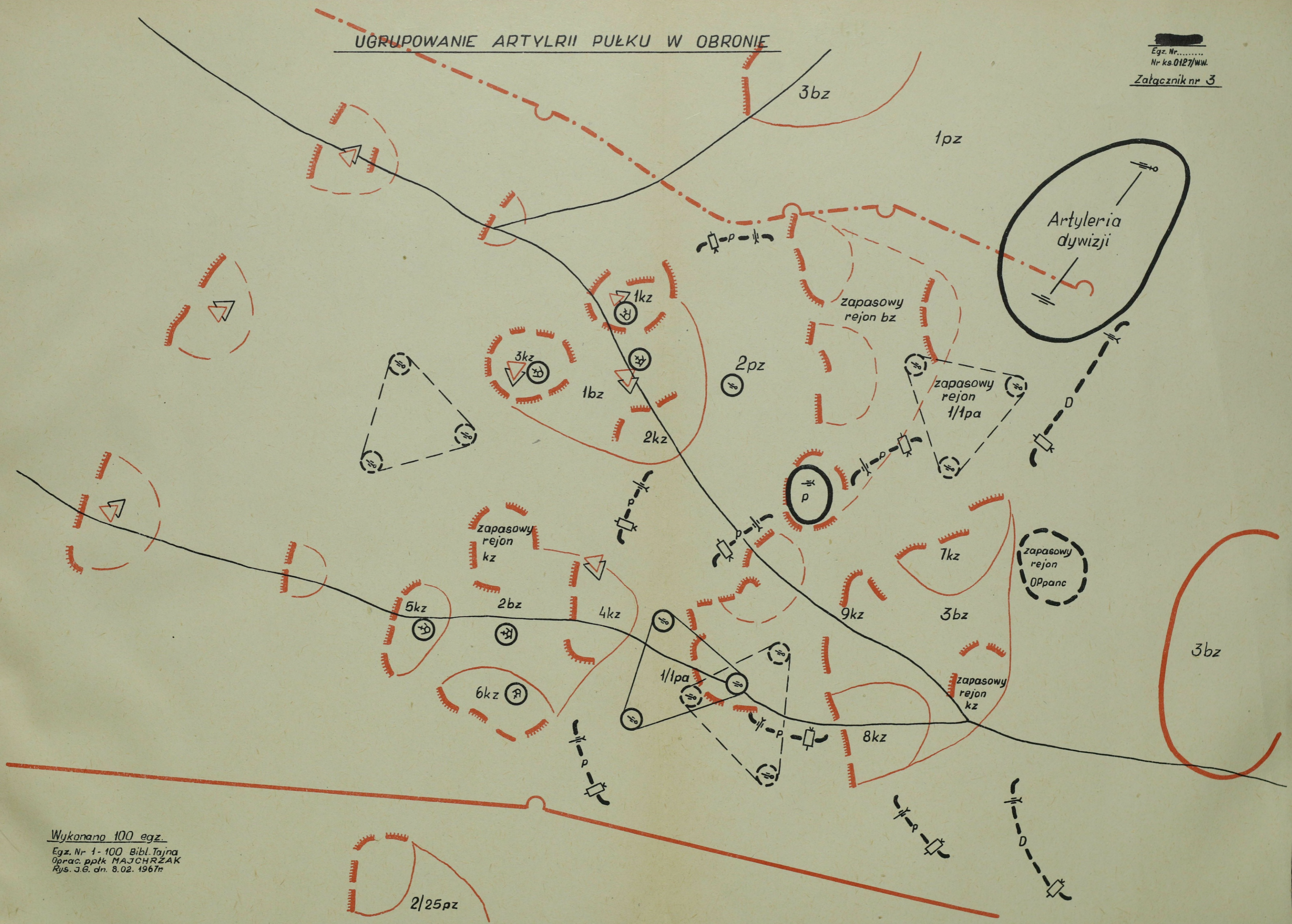
Egz. Nr. ....
Nr kś. 0127/W.W.
Załącznik nr 2

Wykonano 100 egz.
Egz. Nr 1-100 Bibl. Tajna
Oprac. ppłk MAJCHRZAK
Rys. J. G. dn. 8. 02. 1967r.

UGRUPOWANIE ARTYLRII PUŁKU W OBRONIE

Egz. Nr.....
Nr ks. 0127/WW.
Załącznik nr 3

Wykonano 100 egz.
Egz. Nr 1-100 Bibl. Tajna
Oprac. ppłk MAJCHRZAK
Rys. J.G. dn. 8.02. 1967r.

